

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Preceptoriu[m] Domini Gotscalci Hollen de ordine Heremitarum sancti Augustini

Hollen, Godescalcus

Nurmberge, 1521

VD16 H 4471

Non mechaberis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30748

A gnatio legalis est primitas p adoptione
pueniens. Et habet tres phibitiones vnā
spalem 7 duas ppetuas. Spalis ē: qā fra-
ter carnalis nō cōtrahit cum sorore adopti-
ua durante adoptiōe: sed ea finita puta p
emancipationē bñ cōtrahit. vtz in. ca. alle-
gato. Alia est ppetua. s. inter adoptantem
7 adoptatuz. Etiam soluta. ff. de ritu nu. l.
adoptiuus: primo respōso. Et. l. q̄ etiam ne-
phas. Tertia est etiaz ppetua. s. inter ado-
ptantē 7 vxorē adoptati. 7 inter adoptatū
7 vxorē adoptantis. ff. de ritu nup. l. ado-
ptiuus. ij. respōso.

C Non mechaberis.

S Erto peccat contra illud pceptū.
Non mechaberis: qui fornicant cum
personis deo cōsecratis 7 etiā ipse p-
sone i se: 7 vocat fm quosdā incestus spūa-
lis. Sed sc̄tus Tho. in. ij. q. c. lliij. arti. liij.
vbi noiat illud viciū sacrilegiū: q̄ si sacrum
ledens: qā ledit psona deo cōsecrata quod
grauius est q̄ fornicatio laicoz: qā grauius
est pondus sanctuarij 7 maius ceteris pon-
deribus mercatorz 7 ciuiū. Sic peccata re-
ligioz 7 clericoz grauiora sunt pctis lai-
coz. Et sunt in triplici dñtā. Nam aliud
est p̄ byteroz seculariū. Aliud religioz
claustraliū. Aliud deuotaz monialiū. Pri-
mū sacrilegiū est sacerdotū seculariuz dia-
conoz 7 subdiaconoz. Seculariū psona-
rum quod aggrauat ex septem. Primū est
voti fractio qd nō est paruū pctm̄ frangere
votū solenne quod quis vouit deo om̄ipo-
tētī. Sed diaconus subdiaconus 7 p̄ byte-
ri seculares oēs faciūt votū solēne cō-
tinētie i receptiōe sacri ordinis. vtz. lib. vj.
de vo. 7 vo. re. cap. vnico. Jo. vi. xxvij. q. i.
cap. Viduas. St em̄ inter hoīes solet bone
fidei contractus nulla ratiōe dissolui q̄to
magis illa pollicitatio quam hō cū deo pe-
pigit. Hec Grego. Talis transgressor voti
magis peccat q̄ periur⁹: q̄ votū est magis
obligatoriū q̄ iuramentū. vtz. s. in. ij. p̄ce-
pto in sermone de voto. Ergo magis pec-
cat transgressor voti q̄ periurus. Itēz ma-
gis peccat sacerdos fornicando: q̄ laicus
adulterando. Ratio hui⁹ est: qā sacerdos
vouit solēniter cōtinere 7 ab om̄i muliere
abstinere 7 totaliter se deo dedicauit: vir

aūt soli mulieri fidē dedit 7 ad oppositum
cōtinētie se oblaugauit si vxor velit. Er-
go sacerdos magis se ab actu carnis elōga-
uit. Itē votū solēne sacerdotis ē per sacrum
ordinem solennizatum: quare illud magis
ligat: cū sacramētū sit maioris reuerentie
q̄ viri simplex iuramentū imo quotiens or-
dinat: toties prestat votum solennizatum.
Quare illud magis ligat cuz sit sacramētū.
Item sacerdos facit tres p̄staciones de
cōtinētia obseruāda. s. in receptiōe subdia-
conatus diaconat⁹ 7 p̄ byterat⁹ ordinis
Ergo plus peccat subdiaconus fornicando
q̄ laicus adulterando. Est etiam sacramē-
tū ordinis mai⁹ q̄ sit sacramētū m̄rimoni-
j: qā sacm̄ ordinis ordinat ad corpus ch̄isti
verū cōsecranduz: m̄rimoniū aūt ad corp⁹
ch̄isti mysticū figurandū. Quare graui⁹
peccat sacerdos fornicando ptz. xxvij. q. i.
c. sicut bonuz. Sc̄bo ptz grauitas huius
pctm̄: qā est sc̄dalū ppli 7 irrūtio. Jo. vi. xj.
q. iij. c. sc̄pue. ex verbis Greg. Scire nāq̄
debent p̄lati: q̄ si vnq̄ peruersa p̄petrēt tot
mortibus digni sunt: quot exempla praua-
tatis in posteros relinquunt. Ideo neces-
se est: vt tanto cautius se a culpa custodiāt
quāto p̄ praua que faciūt nō soli moriunt.
Hec Grego. qā d̄ extra de vo. 7 vo. re. ca.
magne. Quicqd a p̄latis agit facile trahit
tur a subditis in exemplum. Juxta qd d̄ns
ait in Leuit. Si sacerdos q̄ vnct⁹ est pecca-
uerit: faciet deliquere pplm̄. Ideo moder-
nis t̄pibus fornicatio adulterium 7 incest⁹
q̄ si p̄ nullo reputant: qā vident sacerdotes
in hīs laborare inuerecunde 7 publice. No-
ui quosdam subito 7 improuisse in latrinam
7 fetore vitam suam fetidam terminasse: 7
quendā aliū in ip̄o actu simul cū sine opis
expirasse. Tertio est graue pctm̄: qā ha-
bent corpus ch̄i cōsecrare 7 tangere seu p̄-
tractare. Ideo clamat Esaias. Abūdāmi-
ni q̄ fertis vasa d̄ni. Eiusdem. liij. Ergo gra-
uissimū pctm̄ est tāgere corpus meretricis
eisdē manib⁹ q̄bus paulo aū tetigit corpus
ch̄i. Cōtra q̄s clamat bt̄s Greg. in q̄dam
sermone. Quid tibi inquit cum mulieribus
qui ad altare famularis: qui eisdē labijs
oscularis filiā veneris q̄b⁹ paulo aū oscu-
latus es filium virginis. Q̄ iuda nūq̄ oscu-

Preceptum Sextum

Elo tradis filiū hoīs? Recitat Cesarius di. ix. c. vi. Sacerdos quidā luxuriosus femina p malo actu ꝑcabat. Et cū illius nō posset habere cōsensum dicta missa corp⁹ dñi mundissimum in ore tenuit sperans si sic illā oscularet q̄ vi facti volūtas illius ad suos libitos inclinaret. Sed dñs q̄ per zachariā cōquerit de hmōi sacerdotibus di. Et me crucifigitis gens tota die. Tali ordine maleficia eius impediuit. Cū vellet exire de ostio ecclesie sic sibi crescere videbat vt laquearia oratorij verticē pulsaret. Territus ille miser hostiam de ore suo retraxit: z q̄a mētis inops erat i angulo ecclesie eā sepeliuit. Et timēs vltionem diuinā super se ocus venturā: sacerdoti cuidam sibi famulanti cōfessus ē sacrilegiū. Qui simul ad locum accedentes relecto puluere non inuenerunt spēm panis: sed formam licet modicam hominis in cruce pendentis: q̄ erat carnea z cruentata. Dicit ibi Cesarius q̄ ille sacerdos fuit peior crucifigentib⁹ q̄m q̄a illi si sciuisent: nunq̄ dñm glorie crucifixissent. Igitur tales immūdi sacerdotes grauit̄ peccant: si em̄ mundi a mulierib⁹ debebant esse q̄ comedebant panes ꝑpositionis: quanto magis mūdi a mulierib⁹ debent esse qui comedunt non panes ꝑpositionis: sed corpus christi. Histo. ptz. ij. Regū. xxij. Scribit Cesarius di. ij. cap. liij. q̄ erat quidam sacerdos qui in ipsa nocte natalis dñi transire debebat ꝑ breuē campuz de vna villa ad aliā vt ibidem fm̄ cōsuetudinē suam matutinas diceret missamq̄ celebraret. Opere igitur diaboli vt credit iuxta villam soli sola mulier occurrit: z q̄a si ne teste fuit solus cū sola peccauit: ꝑpetrata culpa tam nepharia: nō retraxit a maiori cōtemptu accusatrix ꝑscia: sed magis timens humanā verecundiā q̄ diuinam vinctam ecclesiam intrauit: dictisq̄ matutinis missam de nocte in ꝑmo gallicanu fm̄ more solēnter ichoabat. Trāsubstātiatiōne facta videlicet panis in corpus: z vinū in sanguinē ch̄ri: columba niuea ipso sacerdote aspiciente sup altare descēdit: totūq̄ ebibens q̄derat in calice: z hostiam rostro suo tulit z euolauit: vidēs istā sacerdos territus est: z quid faceret nō parū perplex⁹:

canonē ꝑpter ꝑꝑm̄ circūstantē quantū ad verba z ligna cōpleuit. Et cum missam secundam celebraret: de mane eo q̄ nō h̄ret qui vicē suam suppleret: eadē columba hora qua prius iterum venit z facim̄ abstulit z recessit. Fuerat em̄ colūba talis q̄ repellī nō poterat: s; nō cessauit a ꝑsumptiōe sua. Nam tertio accedens ad altare celebraturus missam de die: ꝑ eādē columbā mō q̄ primo z sc̄do ei facim̄ abstulit. Tandē in se ille miser reuersus: z a culpa licet indign⁹ dei tñ gr̄a cōpunctus venit ad quēdam abbatem cōfessionē ei facies: exposuit ei oēm ordinem rei cū multis lachrymis. Abbas vero vir prudens virtutē eius cōtritionis volēs ꝑbare ꝑcepit vt oclus iret celebrare missam. Ille vero obediēs cōfessori suo cū multo timore z lachrymis ad altare missam celebraturus accessit. Quēz pius dñs humiliter letificauit. Nā ante horā assumptionis colūba rediēs: tres hostias q̄s singularim̄ tulerat: simul in rostro deferens: corporali imposuit: z triū missarū liquorē de gutture calici imisit z recessit. Videns hec ꝑrefbyter: gaudio repletus est: z gr̄as agēs deo: z reuersus ad abbatē: diuinā ei consolationē recitauit: z vt ab eo in monachū recipef h̄uiler sup̄plicauit. Quarto ptz grauitas huius ꝑcti: q̄a ipsi sunt inter deū z hominem mediatores z intercessores: q̄ tenent esse puri z mūdi. Iō d. i. q. j. Ipsi sacerdotes ꝑ ꝑꝑo interpellant: q̄a ꝑctā populi comedūt: q̄ suis ꝑcibus ea delent atq̄ consumūt. Qui quāto digniores sunt: tāto in necessitatib⁹ ꝑ quib⁹ clamant exaudiunt. Si igit̄ sunt immundi z lubrici ꝑꝑs frustra eoz orōnib⁹: q̄a a deo nō exaudiunt: eo q̄ manus eoz sanguine plene sunt. Neq̄ etiāz alios ꝑnt digne mundare a sordibus ꝑctōz. vtz. j. q. j. ca. Necesse est vt man⁹ munda sit q̄ sordes diluere curat ne tactu q̄ꝑ suo deteri⁹ inq̄net: si sequens sordida lutū teneat: scriptū nanq̄ est. Adūdamini qui fertis vasa dñi. Idem d. ij. q. vij. c. in grauib⁹ q̄s ꝑctis possit dū suis criminibus ꝑremif: aliena nō diluit. Lunctis em̄ liquet q̄ cū is qui displicet ad itercedēdum mittit: irati anim⁹ ad deteriora ꝑuocaf. scriptū est. Victimē impioꝝ abomina-

Abiles sunt deo: vota aut iustorum placabilia. **H**ec Grego. Tales namq concubinarij raro vel nunq vere: sed fecte confitent. Dicunt ore dolere se de pcto: sed in corde intendunt continuare. Talis etiã querit cofessorẽ qui est sicut sibi in eodẽ vicio. Mittunt etiam sibi mutuo suas cõcubinas. Et sic vnus fornicaria cõcubinam alterius absoluit. Sed tales sacerdotes et etiam eorũ concubine nõ q̃ p̃nt absolui: nisi aucte epi: cum sit casus ep̃alis. Quia voti fractores p̃ ep̃m sunt absoluenti. vtz. de vo. et vo. redẽp. c. j. Item peccat plus q̃ adulteri qui etiã sunt ab ep̃o absoluenti. vtz in. c. si clerici. de iudicijs. et de adulteris. et xxiii. di. c. fraternitatẽ extra de tẽp. or. c. finali. Itẽ sunt sacrilegi q̃s debet ep̃s absoluerẽ. vt ptz in. c. si quis presbyter. Idẽ extra de furtis. c. finali. Si aut tales sacerdotes et concubine eorũ ad incestos et castos sacerdotes accederet q̃ eis incestũ suũ et fetore et errore criminis aperirẽt: multi forte desisteret. Sed locijs suis cõstent q̃ sunt eis pares in crimine. Et sic falsam agunt p̃nam: et sic finaliter dñant. **A**d ptz in tali exẽplo Cyrilli i epistola ad Aug. dicentis. Sacerdos quidã in ciuitate candida impudicus ac ebrietati et luxurie deditus: miserrime de hoc seculo migravit cuius corp̃ inter alios sacerdotes i ecclia fuit sepultũ. Sequenti nocte tãtus in ecclia eiusq̃ cimiterio fuit strepitus q̃ rumore nimio ibidẽ cõmorantes excitati pauore ingenti velut amentes ad ecclias cõcurrerent stant itaq̃ oēs circa eccliam strepitus vehementes cõpanarũq̃ sonit̃ audientes: sed minime qd videntes. Diuinã quidem exorant clementiã: q̃teñ cur ista fiant debeat reuelare: s̃ nullũ exauditõis sentiunt inuamen diluculo cessante quassatione cõta q̃ fuerat i ecclia reppererunt reuoluta et quasi vndiq̃ flãm̃ ignium violata: adhuc pontifex orõnes indicens pp̃lo: et nocte sequenti duplex strepit̃ et pauoris tribulatio est secuta. Qua de re replet̃ pp̃s amaritudine et dolore: cernẽs sibi a dño nullũ adiutoriam euenire: die elucente oibus in ecclia p̃ orõnib̃ cõgregatis gl̃iosus Hieronymus subito sole splendidior in ecclia veniens et ad altare gradiẽs cõctis videntibus po-

pulis: hec propter sacerdotis illius miserum cadaver sacris indigne locis conditũ ad terrorem peccantiũ cõtigisse intimauit: eisdem mandans: vt cadaver miserum tartareis post resurrectionẽ oim̃ deputandũ flãm̃ dissepultuz. p̃tinus concremarent. Alioquin incepta pestilẽtia nõ abiret: et sic intuentiũ oculis sublat̃ est. Quod factum est: et cessauit tẽpestas illa. **Q**uinto ptz grauitas huius pcti: quia sunt loci sanctorum angeloz. Ideo d̃. j. ad Cor. xi. Mulier velamẽ habere debet sup caput suũ p̃pter angelos. Sup quo dicit glo. p̃pter angelos. i. sacerdotes ne in eius faciem respicientes iritentur ad libidinem. Idẽ patet Malach. ij. Sic aliquãdo angeli diu nũcupant. Dubitat̃ vtrũ ecclia debuit hoc instituire: et per statutũ clericos ad continentiam coartare: Et videt̃ q̃ non. q̃ in imo: niũ est in remediũ cõcupie: sed hic morbus maxime viget i clericis. vt ptz. ergo nõ debuit eis denegare remediũ. Item difficultẽmũ est viris iuuenib̃ abstinere. Ideo cõtinentia eis p̃ merito cõputat̃ a Hiero. sed lex noua debet eẽ lex leuitat̃. Itẽ ad ea q̃ sunt p̃fectõis debem̃ p̃ siliũ inducti: non m̃dato obligari: sed abstinere ab om̃i muliere est p̃fectõis: ergo clerici ad hoc m̃dato non debent obligari. Itẽ non est maioris perfectionis moderna ecclia q̃ primitiua: sed tunc nõ fuit indicta clericis continentia ergo nõ debet iduci nũc. In cõtrariũ est statutũ. Videt̃ q̃ istud statutũ de clericorũ p̃tinentia fecit ecclia: q̃ potuit licuit et decuit seu expediẽs fuit. Potuit autẽ ecclia duplr. Tum p̃pter auctem p̃latoz: maxime summoz p̃tificũ. Tum p̃pter cõsensum subditoz. Sed huic aucti et p̃tati successit i latinis voluntas obtẽperãdi: sed greci dederunt tergũ: q̃ non cõsenserunt in nobile statutũ: vt vasa sua seruarẽt m̃da. Et sic potuit et licuit. Decuit etiam et hoc propter duo: qm̃ in actu m̃imoniali q̃ est vsus m̃imonij: vt plurimum est libido: et in cõhabitatione est sollicitudo. Et libido siue carnis delectatio reddit hominem fetiduz siue immũdum: et sollicitudo reddit eũ diuisum. Et qm̃ clericũ in sacris ordinibus constitutũ decet esse m̃dum cũ ferat vasa dñi.

Preceptum Sextum

E Decet nihilominus esse sollicitū et attentū ut sollicitē et diligētē seruiat domio: et studeat quō placet dño Jesu ch̄o. Jō decēs fuit eos ab vxorib⁹ segregari: ut per omnia idonei forent ministri altaris. Si enim qui comedebant panes ppositionis vasa sc̄ta h̄e debuerant: quāto magis isti q̄ agno im maculato assistunt dispēfant et sumūt: om̄i puritate fulgere debent. Insuper necessariū fuit ad vitādū irregularitatis piculū et furtum: q̄a si mulier q̄ est vxor alicuius ab aliq̄ cognoscat vir o: si tūc su⁹ vir post hoc recognoscat eaz: iam irregularis est. Jō si vxor sacerdotis greci fornicat: iam amplius cū illa fornicare non pōt. ¶ Sc̄do ppter vitādum furtum. Si em̄ sacerdotes vxores haberent filij: eoz oīa bona ecclesie raperēt et furarent. Jō paupibus pauca vel nulla remanerent. Si em̄ nūc vitāt nepotes suos: qd facerent si h̄ent filios legitimos: Jdeo ex instinctu sp̄s sancti hoc statutū in ecclesia dei factum est: ut clerici volentes accedere ad sacros ordines debēt viuere cōtinēter. ¶ Ad illud quod primo obijciebat B̄n̄r. q̄ non solum m̄imontū est remediū ad vitādum fornicationē: sed multo nobili⁹ remediū est macerare carnē. Cū em̄ nutrit caro: tunc prestat fomentum libidini. Si enim carnē macerarent: tali remedio nō indigerent: sed istud remediū cōuenit eoz statui. Ad aliud dicēdū: q̄ qui ignē abscondit in sinu suo: quō pōt eū ferre: ut plante eius nō ardeāt: Difficillimum est enim extinguere ignē imittēdo ligna: et facillimū est superinfundendo aquā. Ita si vis cōtinere: necesse habes mulierē fugere: et carnes macerare, maxime si iuuenis es. Et si hoc idem feceris: nō soluz difficile est sed facile. ¶ Ad tertiu⁹ r̄ndē. q̄ ecclesia neminem compellit absoluta cōpulsione: sed sub cōditione q̄ est in voluntate homis: ut p̄t si velit ordinem suscipere: et hoc non est simp̄r cōpellere: sed voluntarie se obligat cum ordinē assumit. ¶ Ad quartū dicēdū: q̄ illi statui non cōpetebat: tum ppter personaz paucitatē: tum etiā ppter modestiā et honestatem. Primo ppter paucitatē: q̄a oportebat clericos fieri de nouo cōuersos: qui vt plurimum vxores habebāt: nūc autē a cunabulis instrun-

tur. Cū etiā ppter paupertatē: q̄ tante nō erant in ecclesia diuitie. Jdeo erat timendū de furto. Tum etiā ppter modestiā quia moderate sciebāt vt vxoribus suis. ¶ Sexto p̄t grauitas hui⁹ peccati: q̄a sacerdotes generationi vacant sp̄iali q̄ est munda ergo debēt abstinere a generatione carnali q̄ est imūda: quia ab imūdo quis mundabitur: . Habēt em̄ generare per baptismuz et alia sacra filios sp̄iales. vt p̄t. xxxij. q. iij. c. recurrat. Ergo decens est vt a tali feda et imūda generatiōe desistāt. Sed p̄cholor nūc magis insistūt corporali generationi et fede q̄ sp̄iali: et hoc fide occultata habent enim filios et mulieres in domibus suis: sicut alij viri vxorati iuerecūde. Qui trip̄t puniunt. Primo canonis suspensione. vt p̄t. xxxij. dist. ca. Nullus audiat misam sacerdotis quem indubitāter scit concubinā habere: et dū cōuictus vel cōfessus est coram suo ep̄o suscinē et dum profertur contra ip̄m sentētia suspensionis: tunc debēt laici se subtrahere et ante non: q̄a q̄dū sacerdos ab ep̄o sustinetur: tādū debet a subdit⁹ substineri. Quod patet ex eo: quia dñs sustinuit iudam pditorē licet eū sciret esse talē. Sed ep̄s sustinēs tales dicendus est canis impudic⁹ q̄ ep̄us. vt patz lxxxij. di. c. nemo. et ibidem in. c. error. Et concubine eoz sunt excōicande. vtz extra de sen. ex. c. cōcubine. et in. c. si q̄s excō. de coha. cle. et mu. etiam si noluerint desistere sunt in seruitutē redigēde. vtz. xxxij. di. c. eos. vbi d̄. Indulgemus oibus p̄ncipibus terrarū q̄ valeāt hmōi concubinas redigere in seruitutē: et si desistere noluerint erūt finalit⁹ caballi diaboli i inferno. Qui⁹ exm̄ patet in Cesario. de quodaz qui rap̄t fuit in penas infernales: et inter ceteras mulieres vidit mulierem ibidem que atrocissime puniebat: quā qdā horribilissimus demon equitabat ad moduz caballi cum calcarib⁹ ignitis: vtens capillis capitis sui pro freno nunc de magno igne ad aq̄s frigidissimas nūc cōuerso. ¶ Septio p̄t grauitas hui⁹ pcti: q̄ habent sp̄sam nobilissimam. sc̄. eternam sciētiam et eccliam. Ergo dimittere illam sponsam et adherere fedissime meretrici per fornicationē nō ē parū pctm̄. ¶

Sacerdotes gentilium obligati fuerunt ad continentiam: quanto magis sacerdotes christi. **I**ohannes dicit Augustinus. li. ii. de ciui. dei. ca. iiii. quod sacerdotes berinthie castrabant quatenus continenter uiuerent. **I**ohannes dicit Hieronymus. in li. contra Iouinianum di. quod omnes sacerdotes eorum uirtuosi erant et omnibus negociis postpositis semper in templo fuerunt: et rex naturas causas ac si derum rationes preterplati sunt. **N**on se mulieribus miscuerunt: nunquam cognatos aut propinquos aut liberos uiderunt ab eo tempore quod inceperunt diuino cultui se mancipare: a carnibus et uino se abstinerunt propter tenuitatem sensus et propter appetitum libidinis cohibendum: quod ex nimio cibo et potu generatur. **N**arrat ibidem de alijs sacerdotibus qui tante continentie fuerunt quod tantum pomis arborum aut tenui pulmento aut corticibus aut farina pro cibo alebantur: quos cum reges sepius uisitarent: adorabant eos: pacem sue prouincie propter eorum merita eis ascribentes. **I**ohannes dicit Plato in thimeo. quod apud athenienses predicti sacerdotes separatim a ceteris populis conuuebant: ne aliquid prophana cogitatio castitas eorum pollueretur. **E**t Seneca. lib. i. de constantia. loquens de uirginibus ministrantibus in sacris deest ueste dicit quod a sacerdotio repellentur apud gentes captiue mulieres profuturum et homicidum. **I**ohannes he non poterant petere sacerdotium: quia sacerdos deest ueste debuit esse casta cum castis: pura cum puris: et si aliquid illarum transisset in lupanar indigna erat sacerdotio. **I**nsuper flamines apud gentes et si prauis antea fuissent post suspensionem dignitatis uitam correxerunt: prout narrat Valerius. lib. vi. c. ix. **E**t Hieronymus. in epistola. xcvi. ait. quod sacerdotes gentes erant unius uxoris uiri: et quod uirgines deest ueste et appollinis in perpetua sacerdotii uirginitate marcescebant. **S**ed heu miseri sacerdotes christiani qui uitam castam ducebant ante sacerdotium: flagitiosos et uiliosos fiunt omni populo post suspensionem officii. **E**t cum laicus unam tantam habeat uxorem et suam tantum propter fornicationem uitandam: sacerdotes non abhorrent multas habere. scilicet solutas coniugatas uirgines: siue moniales et non suas: sed propter explendam libidinem et suam damnationem cumulandam. **T**ales non propendunt grauem pe-

nitentiam eis in canone quondam prescriptam. **D**e qua habetur. lxxxi. di. c. Presbyter si fornicationem fecerit. **N**ota est ibi. Sacerdotes tales merito ab illis partibus desisterent: quia propter christum multis gratiis et priuilegijs sunt priuilegiati. **N**on enim laborant ut rustici et mechanici: sed uiuunt de patrimonio christi. **I**ohannes de illis conuenerit presbiter. **I**n labore hominum non sunt. **I**deo tenuit eos superbia. **I**tem non pugnant nec ponunt corpus et animam pro defensione ciuitatis et bonis eorum. **S**ed hoc faciunt laici qui se exponunt periculo pro eis. **I**tem sunt priuilegiati a laicorum uolentia: ut qui percusserit clericum est excommunicatus. **U**t. xvii. q. iiii. si quis suadente. **I**tem in ciuitatibus oneribus et exactiombus. **U**t de emul. eccle. c. non minus. et c. aduersus consules. **E**tiam a theoloneis. **U**t extra de censu. lib. vi. c. cxxx. et in cle. c. vi. **I**nsuper ditati sunt multis prebendis propter christum. **H**abent enim equos pingues ac faleratos ad equitandum: **H**abent mulieres iuuenulas ad luxuriandum: et si non sufficit eis una: omni nocte unam recentem habent mediatrices suas: habent uicarios suos in beneficijs eorum: et si nolunt uisitare chorum in propria persona habent uicarios suos in choro in omnibus habent uicarios decepto in uno: quod non habent uicarios in tormentis infernalibus. **A**udiuimus de quodam ditissimo plato Waldensemensis ecclesie. **Q**ui iacuit in agone: et circumsteterunt complures sui uicarij. **Q**ui dixit eis: uos uicarij mei fuistis. **I**am unum uirum uelle dare decem milia florenorum: si aliquis uellet pro me ire ad diabolium: et esse apud illum uicarius meus. **S**ed tale uicarium habere non potuit. **E**rgo despatus dixit. **V**eniat diabolus quicumque uult et portet me secum in regnum suum: et mox iugulatus est. **Q**uantum autem malum sit tale peccatum in prelatis ecclesie patet pro tale exemplum: quod contigit anno domini nongentesimo. lxxv. in diocesi thagoburgen. tempore Ottonis. iiii. **Q**uidam nomine Ado liberalibus litteris insudabat. **Q**ui cum esset inertis ingenij nihil omnino proficere poterat quantumcumque uerberibus torqueretur. **Q**uidam autem uice post enormes plagas de scolis exiens ecclesiam maiorem ad honorem. s. Mauricii sociorum eius magnifice fabricatam intrauit. **I**bi cum ingenti deuotione

Preceptum Sextum

Psteriens se regine celi eius clemētiam et
 beati Mauricii patrociniū p illuminatiōe
 ingenij implorabat. Et ipse in precibus po-
 situs paululū obdormiuit. Qui p̄tinus ma-
 ter misericōdie apparens dixit. Audiuit ofonē
 tuā: et vidit afflictōem tuam. Ecce nō solū
 scie munus tibi dabo: immo etiam post mor-
 tem archiep̄i qui modo p̄est ecclesie prin-
 cipis mei Mauricii eam tue fidelitati recō-
 mendo. Quā si bene rexeris: premium gr̄a-
 de consequeris: si aut̄ male in corpe et ani-
 ma morieris. His dictis beata virgo dispa-
 ruit: et iuuenis euigilans scholas more solī-
 to intrauit. Cū aut̄ ad loquendū os suum
 aperuisset cepit omnib⁹ p̄ualere: et in di-
 sputando concludere: ac in omni scia perti-
 tissimus apparere. Stupebant omnes dicē-
 tes: vñ huic tanta et tam insperata scientia
 Rōne iste est Udo qui heri mactabatur vt
 pecus: et ecce hodie pbatur esse p̄hs. Post
 biennū archiep̄us morit̄ Magdeburgēn̄.
 et Udo a cunctis electus metropolitanus
 efficit. Confirmatus igit̄ et pallio infulaq̄
 decoratus aliquātulum diu bene vixit. Et
 quia honores mutant mores: cepit proces-
 su tēporis cōsiliū matris dei negligere et
 proprie salutis immemor esse: et in volupta-
 tibus deseruire et dilapidare ecclesie bona.
 Et non solū seculares feminas: sed etiam
 velatas violare cepit. Insuper q̄d deterius ē
 absq̄ vllō timore ad omnia flagitiorum ge-
 nera habenas laxare: sicq̄ facta ē vita ei⁹
 omnibus odiosa ac omnib⁹ detestāda. Cū
 q̄ per multa annoꝝ curricula memoratus
 ep̄us aerem et mūdum suis sceleribus cor-
 rupisset: et quadam nocte nigrarum monia-
 liū abbatissam de regali cenobio: q̄d nunc
 vallis listōꝝ dicit̄ cisterciēn̄. ordinis secum
 haberet: audiuit vocem in hec verba terri-
 biliter intonantem. Cessa de ludo: q̄a satis
 iulisti Udo. His auditis multum cachin-
 nans ficticiū suspicabat: et mane facto rur-
 sus delictis inuoluit se factusq̄ durus vt
 lapis ad pdigiose vocis cōminationem mi-
 nime cōpungebat. Sequenti etiam nocte
 vocē simile audiuit: sed paruipendens stul-
 tus ille Udo adhuc in duricia sua perdura-
 uit. Nocte igit̄ tertia apud abbatissam pre-
 dictam cubans cū nephandū opus cōmix-

tionis libidinose exercuisset vox sepe dicta
 cū ingenti fragore intonuit dicens. Cessa
 de ludo quia satis iulisti Udo. Hac igitur
 voce audita vehemēter stupefact⁹ aliquā-
 tuluz ingemuit sed non desistebat. Verūt̄
 damnationi iam proximus miser ille coru-
 num cras cecinit: sed nequaq̄ ad peniten-
 tie lauachum p̄perauit. Si talia saxones
 apud q̄s gesta sunt silerent: lapides clama-
 rent. Post mēses igit̄ tres canonicus q̄daz
 Magdeburgensis Fredericus noie in cho-
 ro. s. Mauricii exis et ofoni vacans: fer-
 uenti⁹ deū precabat̄ p̄ ecclia Magdebur-
 gensi: vt conditor oīm iustus iudex aut ci-
 tius morib⁹ in caput. s. Adonez ep̄um per
 mortem de medio tolleret: aut certe in me-
 lius cōmutaret. Verba p̄odus habuerunt.
 Et ecce secuta est vilio nimis terribilis cun-
 ctis mortalibus metuenda: sed maxime ec-
 clesiarū rectoribus. Auduit enī q̄ v̄tus qui
 dam oēs lampades ecclie extinxit: et tunc
 venerunt duo iuuenes duos cereos gesta-
 tes et p̄cedētes ad altare. Post q̄s ingressi
 sunt et alij: q̄z vn⁹ tapecia añ altare decen-
 ter p̄sternebat. Alter s̄o duas aureas ca-
 thedras desup collocauit: post illos alter
 q̄dā solus intrauit: q̄ velut pugil strēnuus
 incedebat euaginatū tenens gladiū et stās
 in medio ecclie clamauit. Omnes sancti q̄z
 hic hñt reliq̄e surgite et venite ad iudiciū
 dei: his dictis appuit maxima et p̄fulgida
 multitudo vtriusq̄ sexus. Alij militari ha-
 bitu adornati. Alij pontificalibus infulis
 insigniti: intrantes chorū s̄m ordinē. Tunc
 venerunt. xij. viri: in quoz medio gradie-
 bat̄ quidam sole splendidior: regio diade-
 mate et sceptro adornat⁹: et fuerunt apli cū
 ch̄ro. Quem mox vt viderunt deuotissime
 adorauerūt et supra cathedrā sedere fece-
 runt. Affuit et regina celoz luna et stellis
 clarior: quā clarissima turba virginū seque-
 batur: et apli geniculariter susceperūt. Qui
 ch̄is mox occurrēs et manū eius apprehē-
 dens iuxta se eam venerabiliter colloca-
 uit. Et postremo apparuit. s. Mauricius
 dux gloriosus cū sua legione: qui se vnantē-
 miter p̄sternentes dixerunt. Equissime iu-
 dex et cōditor seculoz da iudiciū. Cōtinuo
 quidā ex astantib⁹ abierunt et miserū Udo

nem de latere abbatisse trabentes misera-
 biliter extraxerunt. **Quē. s.** Mauricius ac-
 cusans dixit. Domine mi. Ecce iste Ado nō
 est epus sed lupus: non pastor sed raptor:
 maculator: et deuorator gregis tui. Cui hāc
 ecclesiam ad honorē nominis mei factorum
 q̄ meorū factā cōmendasti. Iste etiā est cui
 dñā mea mater tua sancta sciētā donauit
 predicens si bene ecclesiam regeret: vitam
 eternam possideret. Si autē male regeret
 mortē i corpore et anima mereret. Iste mi-
 ser admonit⁹ est semel: et iterū secūdo et ter-
 tio: et se corrigere noluit. Et non solū hanc
 ecclesiam Magdeburgensem: sed etiam se
 et omnia q̄ erāt ei cōmissa prophanādo ad
 nihilū redēgit: immo sponas tuas semper
 et vbiq̄ turpiter violauit. Ergo iudica de
 eo iudex equissime. **His** auditis dñs pre-
 sidens iudicio sanctosq̄ respiciens dixit.
Quid vobis videt de isto? Pugil autem se-
 pe dicit⁹ voce magna clamauit dicens. Re-
 est mortis. Tunc ait iudex. Caput amitte-
 re meruit: qui sine capite t̄pus cōsumēdo i
 sordibus cōputruit. **Quo** dicto pugil conse-
 stit p̄cepit Adoni vt ceruicem extenderet.
Qd cum Ado fecisset et pugil ad ictū gladi-
 um leuasset: q̄dam clamauit di. contine ma-
 nū donec reliquie ab eo auferant. **Tūc** q̄-
 dam cum calice coram Adone stans quo-
 usq̄ pugil miserimi hominis collum cū pu-
 gna multis vicibus valide percussit. Et ecce
 post quēlibet pulsum hostia polluta per os
 epi extēs corruit in calicē. Quas omnes re-
 gina celi reuerēter accipiens diligētissime
 lauit: et super altare i calice posuit. Cui sua
 turba decēter inclināuit abijt et recessit: post
 hec miserabilē Adonem pugil ille decolla-
 uit sic q̄ tota illa p̄gregatio dispuit. Lano-
 nicus autē frederic⁹ supradict⁹ hō iust⁹ q̄ h̄
 vidit manifeste nō in somnis s̄ aptis oculis
 stupēs et tremēs: lumē in cripta reperiens
 oēs ecclie lāpades reaccendit. **Tūc** de fa-
 cto adhuc dubi⁹ et anxi⁹ secū miraret tan-
 dem resumpta audacia ad locū iudicij pau-
 lulū p̄cessit: viditq̄ calicē cum hostijs in al-
 tari: et caput Adonis a trunco corpis lon-
 gius p̄iectū: necnō pauimentū sanguie ma-
 defactū: dicens intra se. **Triste** spectaculū.
Tremēdū dei iudiciū: q̄ horrendū est in-

cidere in manus dei viuētis. De mane nō
 hec oibus que viderat narrauit: et ostendit
 epm in suo sanguie madefactū et tabefactū
 Eadē hora vn⁹ ex capellanis eius Bruno
 noie cū legationem sibi cōmissam pegisset:
 ad ciuitatem Magdeburgē. voluit reme-
 are. Interim graui opp̄ssus somno: arborē
 quādā vmbrosā vidit. Et de eā descendit
 et frenū ad brachiū fortiter ligās ibidē pau-
 lulū requieuit. Et ecce ingēs glob⁹ spiritūū
 immūdoꝝ cū tubis et tympanis cū gladijs
 et fustib⁹ ibidē venerūt et fortit⁹ clamauerūt
 Date locum ecce p̄nceps n̄r charissimus
 Ado venit. **His** dictis satellites Sathane
 miseram Adonis animam i effigie corpali
 cathena ignea ad collū ei⁹ cōstricta ad suū
 principē perduxerūt. Cui sathanas p̄tin⁹
 affurrexit dicens ei. **Hū** venisti o p̄nceps
 et fautor et dilatator regni n̄r. Ecce para-
 tissimus sum tibi et oib⁹ amicis n̄ris fideli-
 bus reddere tallonē. Cū autē Ado obma-
 telceret dixit sathan. Fatigatus est iste di-
 lectus noster: iō cōsole et date ei māduca-
 re. **Ilo** autē tremēte et caput vertente cru-
 deles ministri orū eius bufones et serpen-
 tes violenter impesserunt et liquorem sul-
 phureum infuderunt. Adhuc illo non lo-
 quente: sathan p̄cepit dicens. Ad balne-
 um principum deducatur. Et ecce non pro-
 cul erat puteus cooperculū habens. Quo
 ablato flāma vorax vsq̄ ad celum erumpe-
 bat: q̄ non solū montes arbores et lapides
 imo etiā aquā iuxta manantē velut stipulā
 cōsumebat. In quā illā infelicē aiām Ado-
 nis p̄cipitauerūt: et postmodū extrahētes i
 modū ferri cādētis totā igneā detulerūt.
 Cui subridens dixit. Non balneum suaue
 habuisti o princeps? Tunc Ado se damna-
 tum omnino videns cepit blasphemare et
 dicere. **Maledictus** sathan et tota familia
 eius. **Maledictus** deus q̄ me creauit. **Mala-**
ledicta terra que me portauit. **Maledicti**
 parentes qui me genuerunt: et maledicta
 omnis creatura in celo et in terra. **Tūc** de-
 mones vna cum principe suo ceperunt ma-
 nibus plaudere et dicere. Vere dignus est
 manere nobiscū q̄ optime scit officium no-
 strū. **Mittat** ergo nūc ad principalem scho-
 lam damnatoꝝ: vt videat et audiat et addi-

Preceptum Sextum

Escat amplius. Et inde non exeat amplius in secula seculorum. Atq; verba finierat: et ecce vnanimiter in odiosam illam animam truerunt: eamq; tam impetuose in illud tartarū iactando immiserunt: ac si celum et terra et oēs montes huius mundi inuicem quassarent. Capellanus autē supradictus hec oīa in somno videns et audiens timuit vehementer. Tunc princeps tenebrarū eū digito ostendens dixit. Videte ne clericus iste effugiat qui nos aspicit: qui semper maliciarū suarū copator: conscius et defensor erat. Ergo sicut fuit fautor: culpe sit particeps et vindicte. Ideo in illū puteum ad dominū suū demergat. Quo dicto cū demones eū capere vellent et fugere conaretur: repēte a somno exiliēs euigilauit. Sicq; ei⁹ equus territus tamdiu hinc inde saltabat trahens miserū hoīem: donec a sua iunctura ei⁹ brachiū penit⁹ soluebat. Difficiliter tandē equū ascēdens. Magdeburgum venit: moxq; dñm suum mortuum esse cōgnouit: et visionem visioni terroreque terrori: iudiciū iudicio cumulās: omnia que viderat et audierat narrauit. Qui ostēdens brachiū suū auulsum etiaz vaticinauit argumentū veritatis. Quies autē hec audiētes timuerūt vehementer et cadauer illud ignobile ab vībe in palude iactauerūt. Quod bestie infernales cū plausib⁹ et lusib⁹ ptin⁹ acceperūt et huc illucq; trahendo moribus discerpserūt: et rurales iuxta hitates varijs iniurijs sepi⁹ affecerūt. Tandē inuito consilio glebā illam maledictā de palude trahentes combusserunt in puluerē: et in albam fluuiū ptercerunt. Adira res tunc oēs pisces suū gurgitē relinquētes oceanum adierūt: donec letantijs et orationibus et penitētis placatus iam deus post decimū annū vix redierunt. Multus horrendi pdigij memoriā ingerit oculis nr̄is cruor Adonis ex ipsi⁹ decollatione effusus super pavementum marmoreum candidū positus. Qui tam visibiliter adheret: vt de essentia marmorum esse videat. Sup locū autē illū vbi decollatio facta est: semp p̄sternūt tapecia et qñ sup electum. Te deū iuxta morē canis: tolluntur et ibi ad os onem sternunt: vt videntes sibi caueant ne pereāt sicut ille. Istud deberet

esse exemplū oīm maloz p̄latorū vt audiētes cōtremiscant diuinam vltionem super malos p̄latos seuerissimam.

Non mechaberis.

Septimo peccant contra illud preceptum. Ad mechaberis: qui deo simpliciter vouerunt: et a mundo se totaliter abdicauerunt: vt fratres monachi et moniales. Et si tales incidūt in viciū fornicationis grauius sacrilegium cōmittunt q̄ p̄cedentes et magis faciūt cōtra illud p̄ceptū. Et hoc p̄pter duplex votum qd̄ deo vouerūt. Vnū in receptione sacri ordinis: aliud autē in p̄fessione religiōis. Multa autē p̄ q̄ ostēdit magnitudo huius peccati. Primo q̄a Moyles Gen. vi. narrat tanq̄ causam diluuii: cū cepissent hoīes multiplicari sup terrā et filios p̄creassent. Videntes filii dei filias hoīm q̄ essent pulchre: acceperunt sibi vxores ex omnib⁹ q̄s elegerāt. Per filios dei intelligunt illi qui descendunt de Seth q̄ a patre suo fuerūt instructi in cultu diuino. Per filias autē hoīm intelligunt mulieres descendentes de Cayn: q̄ erant curiose et dissolute et lubricę. Et de illis p̄cepit seth filiis suis q̄ nō cōtraherent m̄moniu cū eis. Sicut dñs p̄cepit filiis israel: vt nō cōtraherēt m̄moniu cū mulierib⁹ chananeis. Et filii seth p̄cedēte tpe trāsgressi sunt h̄ p̄ceptū: p̄pter qd̄ venit diluuiū. Si autē displicuit deo q̄ filii seth acceperūt filias cayn: quātū credēdū est displicere deo cū filii dei et religiōse p̄fone fornicant cū filiab⁹ hoīz. Scdo p̄ter grauitas hui⁹ p̄cti p̄pter scandalū: q̄ magis scādallant p̄p̄m p̄ctā religiōroz q̄ aliorū. Contra q̄s d̄: in euā. Math. xviii. Qui scandalisauerit vnū ex pusillis istis q̄ in me credūt et c. Jo d̄. xvi. di. c. In scripturis. Quod p̄ctā religiōroz p̄pter scādala sunt occultāda. Dubitat vtrū religiosus eodem genere peccati grauius peccet q̄ secularis. Vndet Tho. in. ii. q. clxxxvi. arti. x. q̄ p̄ctū qd̄ a religiōsis cōmittit p̄t esse graui⁹ p̄ctō seculariū eiusdē speciei tripl̄. Primo si sit p̄tra votum religiōnis: puta si religiosus fornicat vel furat: q̄ fornicādo facit cōtra votū cōtinētie: furādo cōtra votū paupertatis. Scdo si ex p̄cepto peccet: q̄ hoc videt esse